

लंडन - भाग ६

अठराव्या शतकाच्या मध्यावर ब्रिटिश साम्राज्य जगभर पसरायला लागलं होतं. सुसज्ज आरमाराच्या जोरावर जगातील वेगवेगळ्या भागात सुरुवातीला जाऊन ब्रिटिशांनी व्यापार आणि उद्योग सुरु केले, पुढे अल्पावधीतच पुष्कळशा ठिकाणी त्यांनी आपल्या वसाहती केल्या. युरोपियन देशांमध्ये सगळ्यात शेवटी वसाहती करणारे जसे ब्रिटिश होते तसेच सर्वात जास्त वसाहती करण्याचा विक्रमही त्यांच्याच नावावर आहे.. एकोणिसाव्या शतकात विज्ञान, तंत्रज्ञानात नवेनवे शोध लागत होते. यंत्रयुगाला सुरुवात होत होती. इंग्लंडमध्येच जगातली पहिली रेल्वे धावली. याच दरम्यान व्हिक्टोरिया राणी राज्यावर आली. साल होतं 1837. वसाहतींमुळे टेम्सवरचा वाढलेला व्यापार, रेल्वे, लंडनच्या आसपास निर्माण झालेले कारखाने इत्यादी गोष्टींमुळे लोकांचे लोंढे कामासाठी लंडनमध्ये येऊ लागले.

व्हिक्टोरियन काळात राज्यकारभार सुरळीत होता. वाढत्या लोकवस्तीमुळे लंडनचा विस्तार होऊ लागला. नवी बांधकामं झाली. आर्थिक सुबत्ता आली. बिग बेन, नेल्सन'स कॉलम, ट्रफाल्गर स्क्वेअर अशी कामं याच काळात झाली. जगातला पहिला मधून दुभंगणारा टॉवर ब्रिजही निर्माण झाला तो या काळातच. फायर ब्रिगेड, पोस्ट, रेल्वे अश्या सुविधांचा विकास या काळात होत होता. लोकांचं जीवन सुधारत होतं. एकोणिसाव्या शतकाच्या मध्यावर ब्रिटिश साम्राज्य सूर्यासारखं तळपू लागलं. यंत्र आणि तंत्रज्ञानातील नवनवीन कल्पना, मुबलक पैसा, उत्तम व्यापारी नियोजन आणि त्याला भरभरून पाठबळ देणारं व्हिक्टोरिया राणी आणि तिचा नवरा अल्बर्ट यांचं नेतृत्व या जोरावर आधुनिक लंडनचा पाया घातला गेला. 1863 साली लंडनमध्ये जगातली पहिली जमिनीखालून धावणारी ट्रेन म्हणजेच लंडन ट्यूब आली. हे त्या काळातील एक आश्चर्यच होतं. व्हिक्टोरिया राणीच्या काळातील इंग्लंड हे जगातलं सर्वात मोठं साम्राज्य मानलं जाऊ लागलं.

मात्र त्यानंतर झालेल्या दोन महायुद्धांनी लंडनला पुरतं नेस्तनाबूत केलं. पहिल्या युद्धानंतर आलेल्या जागतिक मंदीतून सावरून पुन्हा नव्याने उभ्या राहिलेल्या इंग्लंडला लगेच दुस-या युद्धाला तोंड द्यावं लागलं. जर्मन लढाऊ विमानांनी 1940 च्या सप्टेंबर मध्ये सिटी ऑफ लंडनवर तुफान हल्ले सुरु केले. जवळपास दोन महिने लंडनकरांना सतत बॉम्बहल्ल्यांना तोंड द्यावं लागलं. लंडनचे अनेक भाग जमीनदोस्त झाले. अमर्याद नुकसान झालं. पण एवढ्याने हार मानतिल तर ते ब्रिटिश कसले! वर्षानुवर्ष त्यांनी आक्रमण आणि हल्ल्यांना तोंड दिलेलं होतं. याही वेळेस विन्स्टन चर्चिलच्या अमोघ वक्तृत्वावर भरवसा ठेवून ते चिवटपणे लढत राहिले आणि आपलं काम करत राहिले. स्वतः ची पर्वा न करता इंग्लंडचा राजाही कुटुंबियांसह लंडनमध्येच राहिला. त्यामुळे इंग्लिश लोकांमधली एकजूट टिकून राहिली आणि पुढे युद्धात इंग्लंड जर्मनीला हरवू शकले.

लंडन - भाग ६

युद्ध संपलं यथावकाश लंडन कंबर कसून नव्याने उभं राहिलं. युद्धामुळे लंडनकर अधिकच कणखर बनला. परंतु या दरम्यान इंग्लंडची आर्थिक आघाडी युद्धामुळे कमकुवत झाली. इंग्लंडच्या जगभर पसरलेल्या अनेक वसाहतींमधून स्वातंत्र्याच्या चळवळी सुरु झाल्या होत्या. त्या मोडून काढणं अशक्य होतं आणि सांभाळणं परवडणारंही नव्हतं. पुढच्या काळात एक एक करून वसाहतींना स्वातंत्र्य दिलं गेलं आणि एकेकाळी नावाजलेलं 'द ग्रेट ब्रिटिश एम्पायर' इतिहासजमा झालं. नंतरच्या काळात जगभरात होत गेलेले बदल स्वीकारत त्यातून स्वतःला नव्याने घडवत अजूनही लंडन उभं आहे. वेगवेगळ्या संस्कृतींना आपलंसं करत अगदी रोमन काळापासून असलेल्या जुन्या खुणा जपत.. नव्या जुन्या इमारती टिकवत आणि आपल्या ऐतिहासिक परंपरा जपत... लंडन अजूनही उभंच आहे.

